

Čezmejno sodelovanje Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem in Slovenske študijske knjižnice Celovec¹

Cross-border cooperation between the Central public library of Carinthia in Ravne na Koroškem and Slovenian academic library in Celovec

Blažka Kunc, Katarina Švab

Oddano: 15. 3. 2023 – Sprejeto: 12. 6. 2023

1.01 Izvirni znanstveni članek
1.01 *Original scientific article*

UDK 027.3:341.221(436.5)

DOI <https://doi.org/10.55741/knj.67.1-2.3>

Izvleček

Namen: Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem (KOKR) in Slovenska študijska knjižnica Celovec (SŠK) sta partnerski knjižnici, ki se pri svojem obmejnem sodelovanju srečujeta z več izzivi. V raziskavi nas je zanimalo, na katerih področjih knjižnici sodelujeta in kako si med seboj pomagata.

Metodologija/pristop: Za namen raziskave smo izvedli analizo, na katerih skupnih storitvah, projektih in dejavnostih čezmejno sodelujeta KOKR in SŠK. S šestimi knjižničarji v KOKR in SŠK, ki aktivno sodelujejo pri čezmejnem sodelovanju, so bili maja in junija 2021 izvedeni polstrukturirani intervjuji.

Rezultati: Analiza storitev, projektov in dejavnosti kaže na precej pestro čezmejno sodelovanje obeh knjižnic, na primer pri nakupu gradiva, medknjižnični izposoji in bral-

¹ Članek je nastal na podlagi magistrskega dela Blažke Kunc z naslovom Analiza sodelovanja obmejnih knjižnic na primeru Koroške osrednje knjižnice Ravne na Koroškem in Slovenske študijske knjižnice Celovec (Kunc, 2022), pod mentorstvom doc. dr. Katarine Švab.

nih projektih. Knjižnici ponujata številne storitve različnim uporabniškim skupinam, s poudarkom na spodbujanju branja. Intervjuvani knjižničarji izražajo zadovoljstvo s čezmejnem sodelovanjem, predvsem s projektoma za spodbujanje branja. Sodelovanja si želijo tudi v prihodnje, predvsem skupnih posvetovanj, kjer bi si izmenjali izkušnje in dobre prakse. Izpostavili so težave pri financiranju knjižnične obmejne dejavnosti. Veliko priložnost pripisujejo financiranju zaposlenega, ki bi se specifično ukvarjal in deloval na področju sodelovanja teh dveh knjižnic.

Omejitve raziskave: Omejitev raziskave je narekovala nesigurna zdravstvena situacija zaradi covid-19, saj je bila raziskava zasnovana v času najstrožjih zdravstvenih ukrepov za preprečevanje širjenja koronavirusa, zato v raziskavo niso bili vključeni uporabniki obeh knjižnic. S tem bi pridobili dragocene podatke z uporabniškega vidika.

Izvirnost/uporabnost raziskave: Rezultati raziskave so lahko v pomoč vsem slovenskim obmejnimi knjižnicam v Sloveniji ter nudijo premislek o možnostih za izboljšave knjižnicam pri čezmejnem sodelovanju. Raziskav o čezmejnem sodelovanju je namreč zelo malo in opravljena raziskava omogoča izhodišča tudi za nove. Predvsem lahko knjižnice pridobijo vpogled v to, kakšno naj bi bilo uspešno sodelovanje s partnersko knjižnico, kakšne so pomanjkljivosti na tem področju in kaj se še da postoriti. Knjižnici, ki smo ju vključili v raziskavo, sta lahko primer, s katerim se lahko primerjajo in na ta način ugotavljajo, kakšno je stanje pri njih.

Ključne besede: splošne knjižnice, obmejne knjižnice, čezmejno sodelovanje, dvojezičnost, bralna pismenost, Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem, Slovenska študijska knjižnica Celovec

Podatkovni set: Vsi raziskovalni podatki, na katerih temeljijo rezultati, so na voljo kot del članka in niso arhivirani v nobenem drugem viru.

Abstract

Purpose: The Dr. Franc Sušnik Central Carinthian Library and Slovene Study Library in Klagenfurt are partner libraries that face several challenges in their cross-border cooperation. In our research, we were interested in the areas in which the two libraries cooperate and how they help each other.

Methodology/approach: We carried out an analysis of which common services, projects and activities these two libraries cooperate on across borders. Semi-structured interviews were conducted in May and June 2021 with six librarians in The Dr. Franc Sušnik Central Carinthian Library and Slovene Study Library in Klagenfurt, who are actively involved in cross-border cooperation.

Results: The analysis of services, projects and activities shows that Slovenian public libraries cooperate with libraries in neighbouring countries across borders and offer a wide range of services to Slovenians in neighbouring countries. Through their cooperation, the libraries offer a wide range of cross-border services to different user groups, with reading promotion projects predominating among them. The interviewed librarians expressed their satisfaction with cross-border cooperation, especially with the two reading promotion projects. They would like to see cooperation in the future,

in particular joint meetings to share experiences and good practices. They highlighted the difficulties in financing cross-border library activities. They see a great opportunity in funding a staff member specifically dedicated to and working in the field of cooperation between the two libraries.

Research limitation: A limitation of the study was the unsafe health situation due to Covid-19, as the study was designed at a time of the most stringent health measures to prevent the spread of coronavirus, so users of both libraries were not included in the study. This would have provided valuable data from a user perspective.

Originality/practical implications: The results of the survey can be of help to all border libraries in Slovenia and offer opportunities for libraries to consider how to improve their cross-border cooperation. There are very few studies on cross-border cooperation and this survey provides a starting point for new ones. In particular, the libraries can gain insight into what successful cooperation with a partner library should look like, what the shortcomings are in this area and what more can be done. The two libraries we have included in the study can serve as an example of good practice for comparison with their own activities and situation.

Keywords: public libraries, border libraries, cross-border cooperation, bilingualism, reading literacy, The Dr. Franc Sušnik Central Carinthian Library, Slovene Study Library in Klagenfurt

Data set Metadata: All research data underlying the results are available as part of the article and no additional source data are required.

1 Uvod

Knjižnično dejavnost na obmejnem območju definira Zakon o knjižničarstvu (2001, čl. 26), ki pravi: »Splošne knjižnice, ki pokrivajo obmejna območja, zagotavljajo dostop do knjižničnega gradiva tudi Slovincem v zamejstvu, tako da jim omogočajo izposojajo, v sodelovanju z osrednjimi knjižnicami Slovencev v zamejstvu za njihove potrebe izvajajo nakup gradiv v Sloveniji ter pomagajo pri razvoju knjižnic slovenske manjšine v sosednjih državah.«

Zakon o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja (2006) v 9. členu opredeli, da mora Republika Slovenija (RS) skrbeti za ohranjanje in razvoj slovenskega jezika ter kulture, za ohranitev kulturne dediščine in narodne identitete med Slovenci v zamejstvu in po svetu. Pri tem še posebej pomembno vlogo igrajo obmejne knjižnice, ki skrbijo za stik zamejcev s slovenskim jezikom, dvig bralne pismenosti ter dostop do knjižničnega gradiva v slovenskem jeziku (Kunc, 2022).

V Sloveniji tako deluje kar pet obmejnih knjižnic, ki sodelujejo s partnersko knjižnico čez mejo, to so:

- Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper – sodeluje z Narodno in študijsko knjižnico Trst;
- Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto – sodeluje z Gradsko knjižnico »Ivan Goran Kovačič« Karlovac;
- Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica – sodeluje z Narodno in študijsko knjižnico Trst in Slovensko knjižnico Damirja Feigla Gorica;
- Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota s potujočo knjižnico v zamejstvu;
- Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem – sodeluje s Slovensko študijsko knjižnico v Celovcu (Kunc, 2022).

Sodelovanje med zadnjima dvema – Koroško osrednjo knjižnico dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem (KOKR) in Slovensko študijsko knjižnico Celovec (SŠK) – smo podrobneje raziskali. Za namen raziskave smo kot raziskovalno metodo izbrali intervju ter intervjuje izvedli med zaposlenimi v KOKR in SŠK. Zanimala so nas predvsem skupna področja sodelovanja (kot so na primer nakup gradiva, medknjižnična izposoja in domoznanska dejavnost) ter njihova skupna projekta (bralna značka za odrasle Korošci pa bukve beremo in mladinski bralni projekt Bodi kul, beri ful).

2 Pregled literature

Ministrstvo za kulturo RS finančno podpira nakup knjižničnega gradiva – za razvoj knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih, in sicer z namenom omogočiti splošno dostopnost do knjižničnega gradiva, informacij in storitev v slovenskem jeziku pripadnikom slovenske narodne skupnosti na obmejnem območju v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem (Gujtman, 2017). S finančno podporo je mogoče razvijati bralno kulturo, povečati stopnjo bralne pismenosti v materinščini ter spodbujati uporabo knjižnic. Ministrstvo za kulturo RS financira nakup knjižničnega gradiva ter programe razvoja knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih.

Glavni cilji izvajanja knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih so (Gujtman, 2017):

- vzdrževanje slovenskega kulturnega prostora (oziroma identitete slovenskega naroda);
- razvoj medkulturnega dialoga;
- promocija slovenske kulture in jezika;
- povečanje jezikovne osveščenosti rabe slovenskega jezika med pripadniki slovenske narodne skupnosti v zamejstvu;

- zagotoviti javno dostopnost vsebin, informacij in podatkov na spletnih straneh knjižnic, in sicer o delovanju splošne knjižnice za podporo razvoja knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih.

Splošne knjižnice, ki delujejo na obmejnih območjih, aktivno čezmejno sodelujejo tudi na področju domoznanstva, in sicer pri digitalizaciji gradiva, ki ga nato objavljajo na domoznanskem portalu Kamra, ki ga finančno podpira in omogoča Ministrstvo za kulturo RS. Ta finančno podpira portal Biblos, ki omogoča izposojanje e-knjig v slovenskem jeziku. S tem želi ministrstvo povečati dostopnost e-knjig v slovenskem jeziku in omogočiti boljšo dostopnost slovenskih knjig Slovincem v zamejstvu (Gujtman, 2017).

V nadaljevanju sta predstavljeni Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem (KOKR) in Slovenska študijska knjižnica Celovec (SŠK).

KOKR (nadaljuje delo nekdanje Študijske knjižnice, ki je bila ustanovljena 3. 3. 1949) je splošna knjižnica, namenjena najširšemu krogu uporabnikov, in osrednja območna knjižnica za Koroško. Prejema obvezne izvode slovenskih tiskov in opravlja posebne naloge za širše območje. Pokriva pa tudi obmejno območje in v sodelovanju s Slovensko študijsko knjižnico Celovec izvaja za zamejske Slovence nakup knjižničnega gradiva ter za zamejsko Koroško izdeluje lokalno bibliografijo (Koroška osrednja knjižnica, b. d.).

SŠK je največja slovenska knjižnica s slovenskim gradivom v Avstriji, pa tudi druga največja knjižnica na avstrijskem Koroškem, za splošno knjižnico AK-Bibliothek Klagenfurt (Slovenska študijska knjižnica, b. d.). Ustanovila jo je leta 1927 Slovenska krščansko socialna zveza (ki se kasneje preimenuje v Slovensko prosvetno zvezo). Kot splošna knjižnica je vključena v avstrijsko zvezo splošnih knjižnic (Büchereiverband Österreichs), od leta 1997 pa je vključena tudi v slovensko knjižnično mrežo in kooperativni bibliografski sistem COBISS. SŠK je prejemnica obveznega izvoda, torej publikacij, izdanih z javnimi sredstvi (Zakon o obveznem izvodu (ZoiPub, 2009)), gradivo pa kupujejo tudi s pomočjo subvencij Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu (O nas, 2017). Knjižnica še dandanes zadovoljuje potrebe uporabnikov na celotnem območju avstrijske Koroške, predvsem pa skrbi za prebivalce, ki govorijo enega izmed treh koroških slovenskih narečij. Njihovo število sicer strmo pada in je leta 2001 predstavljalo 2,5 % celotnega prebivalstva (okoli 13.000 slovensko govorečih Korošcev). Članov SŠK je okrog 1200, okrog 400 članov pa redno zahaja v knjižnico. Izposoja gradiva za mlade predstavlja 35 % celotne izposoje (Domej, 2007). Poleg SŠK na Koroškem deluje tudi 23 društvenih knjižnic, ki imajo deloma svojo lastno knjižno zalogo. SŠK je zelo povezana in dobro sodeluje z različnimi ustanovami, organizacijami, kulturnimi in prosvetnimi društvi ter s celotnim dvojezičnim

izobraževalnim sektorjem na avstrijskem Koroškem (s slovensko gimnazijo v Avstriji, dvojezično trgovsko akademijo, z dvojezičnimi osnovnimi oziroma ljudskimi šolami in vrtci). Učitelji, profesorji, vzgojitelji in učenci na vseh ustanovah se zavedajo, da imajo v SŠK morda eno najpomembnejših izobraževalnih in kulturnih struktur, brez katere ne bi mogle shajati – ker dvojezične izobraževalne ustanove potrebujejo slovensko literaturo. Njihovo medsebojno povezanost te organizacije in ustanove zelo cenijo. SŠK tako v dvojezičnih šolah, vrtcih in prosvetnih društvih (kjer se za to zanimajo in imajo interes) izvaja oziroma koordinira (predšolsko) Bralno značko. Prav tako v dvojezičnih vrtcih in šolah do 4. razreda knjižničarji SŠK izvajajo pravljíčne urice za dvojezične otroke v slovenskem jeziku. Izvajajo projekt Potujoča knjižnica, ki v SŠK poteka že od 70. let prejšnjega stoletja in omogoča dostop do knjig in gradiva dvojezičnim šolam, vrtcem in prosvetnim društvom. Projekt Potujoča knjižnica je zasnovan kot premična zbirka, ki jo knjižničarke pripravijo po dogovoru s posamezno ustanovo. Knjižničarke na podlagi seznamov (knjige morajo biti primerne tako za določeno starostno skupino kot tudi glede na znanje slovenskega jezika), ki jih pripravijo pedagoški delavci, pripravijo gradivo v zaboje ter ga pošljejo oziroma odnesejo na ustanovo. Po določenem časovnem obdobju, za katerega se dogovorijo ustanove in knjižnica, se gradivo pošlje oziroma prinese nazaj v knjižnico. Namen tega projekta je tako dvojezičnim šolam, vrtcem in društvom na območju avstrijske Koroške še bolj približati slovenski jezik ter spodbujati bralno pismenost v zamejstvu (Kunc, 2021). Koroški Slovenci imajo poleg knjižnice na voljo še dve knjigarni v Celovcu, časopisje in tednike (Novice in Nedeľja). Od leta 1989 objavijo v Koroškem koledarju Slovenske prosvetne zveze tudi bibliografijo.

2.1 Sodelovanje slovenske splošne knjižnice s slovensko knjižnico v Avstriji

KOKR se vsako leto prijavlja na poziv za sredstva za nakup knjižničnega gradiva za zamejce v Avstriji in sodeluje pri izgradnji knjižnične zbirke SŠK ter ji nudi strokovno pomoč. KOKR z nakupom gradiva za SŠK skrbi za ohranjanje jezika slovenske manjšine v Avstriji in za kulturno povezovanje z matičnim narodom ter spodbuja branje v slovenskem jeziku, prav tako pa zadovoljuje informacijske, izobraževalne in kulturne potrebe zamejcev na avstrijskem Koroškem (Gujtman, 2017). KOKR za tiste, ki se vpišejo v njihovo knjižnico, omogoča brezplačen dostop do svojih e-virov in e-knjig (Združenje splošnih knjižnic, 2020).

KOKR domoznansko dejavnost geografsko pokriva za koroško pokrajino v Sloveniji ter avstrijsko Koroško. Domoznanska dejavnost je namreč zelo pomembna tudi (in predvsem) na obmejnem območju, KOKR jo tako izvaja za oziroma v sodelovanju s SŠK. KOKR ima še posebne (domoznanske) zbirke, do katerih

lahko dostopajo samo člani ravenske knjižnice oziroma tudi uporabniki SŠK, ki se včlanijo v KOKR (Koroška osrednja knjižnica, 2016). V letu 2017 pa so popularizirali posebne domoznanske zbirke, ki vsebinsko pokrivajo področje slovenske Koroške v Avstriji, z razstavami, spletno stranjo in objavami v medijih, kot so na primer Koroški radio, Večer Koroška ..., ter na svojih profilih Facebooka. V letu 2017 so pripravili domoznansko razstavo in predavanje o Juliju Felaherju ter njegovi zapuščini (Koroška osrednja knjižnica, 2017). Prav tako pa vseskozi poteka digitalizacija pomembnejših publikacij na avstrijskem Koroškem (Naš tednik, Mir (Celovec) in Slovenski vestnik), ki jo za SŠK izvaja KOKR.

Ker bibliobusa, ki bi prevažal gradivo na avstrijsko Koroško, v KOKR nimajo, dajejo večji pomen medknjižnični izposoji s SŠK (Koroška osrednja knjižnica, 2020). V SŠK sicer s pomočjo KOKR poteka projekt, imenovan Potujoča knjižnica, ki ga še najbolj opiše termin premična zbirka, saj projekt ne predstavlja mobilne knjižnice v obliki prevoznega sredstva, na primer v obliki bibliobusa, vlaka in podobno (Kunc, 2021). Potujoča knjižnica v SŠK deluje že od 70. let prejšnjega stoletja. Projekt omogoča dostop do knjig in gradiva dvojezičnim šolam, vrtcem in prosvetnim društvom, ki jih je na obmejnem območju avstrijske Koroške kar 131. Projekt Potujoča knjižnica je zasnovan kot premična zbirka, ki jo knjižničarke pripravijo po dogovoru s posamezno ustanovo. Projekt omogoča dostop do knjig in gradiva uporabnikom na bolj oddaljenih območjih, saj so nekatere dvojezične ustanove od Celovca (kjer je SŠK stacionirana) oddaljene tudi do 160 kilometrov. Poleg tega pa je tam, kljub dvojezičnemu okolju, velikokrat otežen dostop do gradiva v slovenskem jeziku (Kunc, 2021).

V SŠK in KOKR sodelujejo pri dveh skupnih projektih, in sicer sta to bralna značka, ki je namenjena odraslim in se imenuje Korošci pa bukve beremo, ter mladinski projekt, imenovan Bodi kul, beri ful. V sezoni 2015/2016 je KOKR k projektu bralne značke za odrasle Korošci pa bukve beremo prvič povabila slovenske zamejce v Avstriji. S tem projektom želijo promovirati kakovostno domačo in prevodno literaturo, zato so v SŠK v ta namen oblikovali posebno premično zbirko (Gujtman, 2017). Del bralne značke za odrasle je tudi t. i. lahko branje. Lahko branje so besedila, napisana v lažje berljivi in lažje razumljivi obliki. Lahko branje je namenjeno različnim družbenim skupinam, prav tako pa je namenjeno ljudem, ki slabo poznajo jezik oziroma slovenščina ni njihov materni jezik. V letu 2020 se je branja tako udeležilo 70 zamejskih bralcev, kar je 20 več kot v letu 2019 (Vsebinsko in finančno poročilo, 2020). V letu 2021 je pri projektu sodelovalo 74 zamejskih bralcev (Koroška osrednja knjižnica, 2021), v letu 2022 pa kar 86.

Mladinski bralni projekt Bodi kul, beri ful poteka pod okriljem KOKR in v sodelovanju s koroškimi osnovnimi in srednjimi šolami ter dvojezičnimi srednjimi

šolami v Celovcu. Projekt so v SŠK sicer uvedli šele v šolskem letu 2019/2020. S projektom želijo spodbujati bralno motivacijo, seznanjati mlade s kakovostno literaturo in vzgajati bralce za vse življenje. Namenjen je mladim od 13. do 18. leta, ki morajo prebrati najmanj tri knjige s priporočenega seznama ter o njih v zbirko napisati osnovne podatke, svoje misli in knjigo oceniti. Vse sodelujoče povabijo na zaključno prireditev, na kateri jim podelijo priznanja in manjše praktične nagrade. Ker projekt promovira in izvaja tudi SŠK, je v šolskem letu 2019/2020 sodelovalo 70 dijakov Dvojezične zvezne trgovske akademije Celovec in Zvezne gimnazije in zvezne realne gimnazije (ZG/ZRG) Celovec, v šolskem letu 2020/2021 pa 50 dijakov (Koroška osrednja knjižnica, 2021, 2022). Za SŠK je ta projekt pomemben z vidika spodbujanje branja v slovenskem jeziku v dvojezičnih šolah.

3 Raziskovalno vprašanje

Namen prispevka je na konkretnem primeru prikazati, kakšno je stanje na področju čezmejnega sodelovanja slovenskih knjižnic, in proučiti, kje so priložnosti za izboljšave v prihodnosti. To tematiko smo želeli proučiti, saj smo po pregledu literature in v naši prvi raziskavi (Kunc in Švab, 2023) ugotovili, da je na tem področju v Sloveniji zelo malo raziskanega. Izkazan je bil tudi interes KOKR in SŠK, da bi stanje na področju njihovega medsebojnega sodelovanja v prihodnosti še izboljšali. Ob tem smo si zastavili naslednje raziskovalno vprašanje s podvprašanji:

- Kako poteka sodelovanje dveh obmejnih knjižnic – Koroške osrednje knjižnice Ravne na Koroškem (KOKR) in Slovenske študijske knjižnice Celovec (SŠK)?
- Na katerih področjih knjižnici medsebojno sodelujeta in si pomagata?
- Kakšno je mnenje knjižničarjev oziroma zaposlenih o sodelovanju teh dveh knjižnic?
- Kakšne spremembe in izboljšave bi bile dobrodošle in kakšne so nadaljnje možnosti sodelovanja?

3.1 Metodologija

Da bi odgovorili na raziskovalno vprašanje, smo izbrali metodo zbiranja podatkov s pomočjo polstrukturiranega intervjuja. Za našo raziskavo smo v namenski vzorec zajeli po tri zaposlene iz KOKR in tri iz SŠK, ki so najbolj vpeti v čezmejno sodelovanje, od tega imata dva zaposlena primarno izobrazbo iz bibliotekarstva (oba sta zaposlena v KOKR), ostali štirje pa imajo vsi naknadno opravljen Študijski program za izpopolnjevanje iz bibliotekarstva (ŠPIK) ter bibliotekarski izpit.

Po področjih so bili: vodja nabave in obdelave z dolgoletnimi izkušnjami pri čezmejnem sodelovanju, vodja izposoje, vodja knjižnice, bibliotekar na izposoji in na obdelavi. V čezmejno sodelovanje niso vsi intervjuvanci vključeni enako, nekateri so bolj, nekateri pa manj, zato so odgovori pri nekaterih bogatejši oziroma natančnejši, pri nekaterih pa ne (Kunc, 2022).

Pred samo izvedbo intervjujev smo pridobili soglasja. Zastavili smo jim dvanajst vprašanj z vidika trenutnega sodelovanja, izzivov in priložnosti izboljšanja sodelovanja v prihodnosti, direktorjema knjižnic pa še tri dodatna vprašanja, ki so se nanašala predvsem na finančne vidike sodelovanja. Vprašanja, ki so bila vključena v intervju (Kunc, 2022):

1. Kako vi sami prispevate k sodelovanju med knjižnicama? Kakšna je vaša vloga pri tem? Ali se je vaša vloga skozi čas spreminjala?
2. Kako oziroma na kakšen način knjižnica, kjer ste zaposleni, pomaga čezmejni knjižnici? Na katerih področjih si knjižnici medsebojno pomagata?
3. Zakaj menite, da je potrebno sodelovanje s čezmejno knjižnico?
4. Naštejte dejavnosti, ki se vam zdijo še posebej pomembne za učinkovito sodelovanje dveh obmejnih knjižnic. Zakaj mislite, da so te dejavnosti tako pomembne?
5. Kako bi ocenili sodelovanje med knjižnico, kjer ste zaposleni, in čezmejno knjižnico? V pomoč vam je lahko lestvica z ocenami 1–5, kjer je 1 – slabo, 2 – zadovoljivo, 3 – niti slabo niti dobro, 4 – dobro in 5 – odlično. Prosim, če lahko svoj odgovor pojasnite/utemeljite.
6. Ali opazate kakšne pomanjkljivosti pri sodelovanju in katere? Zakaj se vam zdi pomembno, da bi jih odpravili?
7. Ali bi lahko navedli predloge, s katerimi bi izboljšali sodelovanje teh dveh knjižnic?
8. Ali ste od uporabnikov kdaj prejeli kakšne pozitivne odzive glede storitev, ki ste jih uvedli zaradi čezmejnega sodelovanja, kakšne? Ste morda prejeli tudi kakšne negativne komentarje?
9. Kakšni pogoji bi morali biti izpolnjeni, da bo sodelovanje v prihodnosti ostalo vsaj na tej ravni, oziroma kateri pogoji so potrebni, da se bo sodelovanje v prihodnosti krepilo?
10. Katera knjižnica oziroma knjižnice doma ali v tujini so vam zgled pri uspešnem obmejnem sodelovanju oziroma s katero se morda primerjate?
11. Kaj menite, da bi bilo treba še spremeniti, uvesti ali posodobiti na področju obmejnega sodelovanja med knjižnicami?
12. Ali menite, da bi bilo treba, glede na analizo okolja, vzpostaviti še kakšne druge dejavnosti/storitve, ki jih izvajajo druge slovenske in tuje knjižnice? Slovenske knjižnice so na primer pri vzpostavljanju sodelovanja vzpostavile še naslednje oblike sodelovanja:

Dejavnost	Vrednosti: to bi imeli / to že imamo / tega ne potrebujemo oziroma to za nas ne pride v poštev
Bralna akcija za odrasle	
Obrazi slovenskih pokrajin – vnosi	
Dobreknjige.si – vnosi	
Bralna tekmovanja za otroke/mlade	
Pravljичne ustvarjalnice (npr. LegoZgodbe)	
Skupne prireditve, srečanja, razstave, predavanja, literarni večeri ...	
Pravljичne urice (za predšolske/šolske otroke)	
Bibliobus	

Vprašanja samo za direktorja knjižnice:

1. Kakšno je sodelovanje z nacionalno oblastjo/upravo pri izvajanju teh storitev?
2. S katerimi ustanovami in organizacijami se knjižnica povezuje in sodeluje pri dogodkih in storitvah za slovensko narodnostno manjšino?
3. Kako je s finančno podporo pri izvajanju tovrstnih dejavnosti?
4. Intervjuji so bili izvedeni maja in junija 2021, v prostorih obeh knjižnic, in so v povprečju trajali od 30 do 40 minut, trije izmed šestih intervjuvancev pa so naknadno želeli še pisno dopolniti odgovore na zastavljena vprašanja.

3.2 Omejitve raziskave

Omejitev raziskave je bila negotova zdravstvena situacija zaradi covid-19, saj je bila raziskava zasnovana v času najstrožjih zdravstvenih ukrepov za preprečevanje širjenja koronavirusa. Omejitev raziskave je tudi majhno število intervjuvancev, čeprav so to vsi, ki so na kakršen koli način vključeni v čezmejno sodelovanje. Zavedamo se tudi, da bi bilo pomembno in smiselno v raziskavo vključiti tudi uporabnike obeh knjižnic, saj bi s tem pridobili dragocene podatke, a to ob začetku raziskave zaradi epidemije koronavirusa ni bilo mogoče.

4 Rezultati

Kunc in Švab (2023) predstavljata analizo čezmejnega sodelovanja slovenskih knjižnic s knjižnicami v Italiji, Avstriji in na Madžarskem. To sodelovanje v

splošnem temelji na skupnem članstvu, sodelovanju pri izposoji gradiva (npr. brezplačno članstvo, izposoja e-knjig v Biblosu), dostopu do podatkovnih zbirk, domoznanstva (digitalizacija domoznanskega gradiva), kreiranju vsebin na različnih domoznanskih portalih (npr. Kamra, Obrazi slovenskih pokrajin, spletni bibliografski leksikon (Primorci.si)) ali portalih za spodbujanje branja (npr. Dobreknjige.si) ter projektih za spodbujanje branja. Sodelovanje krepijo z različnimi strokovnimi srečanji in prireditvami, kot so na primer predstavitev knjig, literarni večeri, izmenjave razstav itd. Kot je razvidno iz tabele 1, je na Koroškem še gotovo nekaj prostora za medsebojno sodelovanje, saj imajo ostale knjižnice kar nekaj več skupnih projektov ter sodelujejo na več različnih področjih.

Tabela 1: Projekti, dejavnosti in ostala področja sodelovanja KOKR in SŠK

	Koroška osrednja knjižnica Ravne na Koroškem in Slovenska študijska knjižnica Celovec
Dejavnosti za otroke	/
Dejavnosti za mlade	mladinski bralni projekt Bodi kul, beri ful
Dejavnosti za odrasle	bralna značka Korošci pa bukve beremo
(Brezplačno) članstvo za Slovence v sosednjih državah	Članstvo po ceniku Samo v času pandemije je bil omogočen brezplačen vpis.
Medknjižnična izposoja	Brezplačna
Izgradnja knjižnične zbirke	Pridobivanje sredstev za nakup gradiva
Potujoča knjižnica – bibliobus	/
Domoznanska dejavnost	Digitalizacija slovenskega gradiva, izdanega v Italiji (Kamra, dLib.si, Obrazi slovenskih pokrajin, Europeana 1914–1918)
Ostala področja sodelovanja	/

4.1 Sodelovanje dveh obmejnih knjižnic – Koroške osrednje knjižnice Ravne na Koroškem (KOKR) in Slovenske študijske knjižnice Celovec (SŠK)

Predstavljamo, kako poteka sodelovanje dveh obmejnih knjižnic – Koroške osrednje knjižnice Ravne na Koroškem (KOKR) in Slovenske študijske knjižnice Celovec (SŠK), pogled knjižničarjev na medsebojno sodelovanje, njegov pomen za uporabnike, dobre izkušnje ter izzive in težave, s katerimi se soočajo, ter možne oblike sodelovanja in potencialnih izboljšav v prihodnje.

4.1.1 Pomen sodelovanja za uporabnike in zamejske Slovence

Vsi intervjuvanci poudarjajo pomen seznanitve zamejcev s sodobno slovensko knjižno produkcijo ter s slovenskimi prevodi kakovostnih tujih avtorjev. Na ta način se vpliva na dvig bralne kulture ter pomaga pri opismenjevanju v slovenskem jeziku. V SŠK izpostavijo, da so odvisni od slovenskih knjig, saj večina knjig v slovenskem jeziku izide v Sloveniji. V zamejstvu je treba poskrbeti za kulturo in vzgojo branja, pri tem eden od intervjuvancev v SŠK izpostavi akcijo Bralna značka, v katero so že od začetka vključeni in je ena izmed najuspešnejših akcij, ki jo peljejo skupaj z Društvom Bralna značka v Sloveniji. Poudari, da je sodelovanje nujno potrebno za preživetje njihove knjižnice in za to, da se na jezikovno ranljivem prostoru poskrbi, da bralna kultura med koroškimi Slovenci ostane in se še okrepi. Intervjuvanci izpostavijo tudi, da je že otroke treba privabiti in skozi igro navajati na obisk knjižnice. Tak primer so sigurno pravljične urice in ustvarjalne delavnice, ki so idealen primer za ustvarjanje prijetnega vzdušja, na tak način pa se otroci navajajo na knjižnični prostor in posledično na branje ter izposojo knjig. Poudarijo tudi pomembnost fizičnega obiska knjižnic ter redno obveščanje o posameznih dejavnostih (s pomočjo napovednikov, spletnih strani, družabnih omrežij ...). Sodelovanje s čezmejno knjižnico je potrebno, saj so si knjižnice in bralne navade podobne in hkrati tako zelo različne. Na tak način pa pridobijo vsi – tako strokovni delavci kot tudi uporabniki. Poleg tega je sodelovanje vseh Slovencev, ki živijo na jezikovnem obrobju, nujno potrebno. Jezikovno obrobje namreč preživi le, če je povezano s centrom. V Sloveniji ni vprašanja glede preživetja slovenščine, na avstrijskem Koroškem pa je to vprašanje pomembno in zato je sodelovanje nujno potrebno.

4.1.2 Sodelovanje obmejnih knjižnic v Sloveniji

Intervjuvanci izpostavljajo, da so v zadnjih sedmih letih vzpostavili oziroma okrepili svoje sodelovanje, saj so vedno pripravljene prisluhniti novim predlogom in poiskati skupne rešitve. Ob tem izpostavljajo knjižnice, ki so jim za zgled pri obmejnem sodelovanju, predvsem sta to po njihovem mnenju Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper (ki sodeluje z NŠK) in Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica (ki sodeluje z NŠK in Slovensko knjižnico Damirja Feigla Gorica). Pravijo, da se sicer vse obmejne knjižnice, po svojih močeh, trudijo za čim boljše medsebojno sodelovanje, da pa je to velikokrat odvisno od sogovornika. V vseh državah namreč ni enakega interesa za sodelovanje, pa tudi število tam živečih Slovencev se precej razlikuje.

KOKR in SŠK trenutno sodelujeta na več področjih, intervjuvanci izpostavijo nekatere izmed njih:

- medknjižnična izposoja, ki omogoča širši dostop do knjižničnega gradiva;
- finančna podpora za nakup gradiva, ki jo izvaja Ministrstvo za kulturo RS (KOKR se prijavlja na razpis za sredstva, s katerimi nabavljajo knjižnično gradivo za SŠK);
- sodelovanje pri raznih projektih (mladinsko bralno tekmovanje Bodi kul, beri ful ter bralna značka za odrasle Korošci pa bukve beremo);
- izmenjava praks, mnenj, delovnih izkušenj ter strokovnega znanja;
- brezplačni vpis v čezmejno knjižnico ter s tem omogočen dostop do e-virov in podatkovnih baz;
- skrb za zbirko domoznanskega gradiva ter tudi digitalizacija domoznanske zbirke SŠK;
- pomoč KOKR pri ohranjanju slovenskega jezika med zamejci v Avstriji ...

4.1.3 (So)financiranje pri obmejnem sodelovanju

Ministrstvo za kulturo RS in vseh pet obmejnih knjižnic vsako leto sklenejo pogodbo o financiranju programa splošnih knjižnic za podporo dejavnosti na obmejnih območjih. Glavni namen je tako nakup knjižničnega gradiva v slovenskem jeziku ter s tem boljša dostopnost gradiva, spodbujanje branja v slovenskem jeziku ter večja prepoznavnost knjižnic na obmejnih območjih. Žal pa je trenutno tako, da so finančna sredstva prenizka, podatki o točnih zneskih sicer žal niso dosegljivi. Izvedeli smo, da je Ministrstvo za kulturo RS v letu 2021 odobrilo sredstva za okoli 650 enot knjižničnega gradiva (podatkov o točnih zneskih nam niso podali). Sredstva so sicer namenjena le nakupu knjižničnega gradiva za zamejce, za ostale dejavnosti, storitve ali zaposlene pa denarja ni. Štirje vprašani so mnenja, da je tudi sama dotacija ministrstva za knjižnično gradivo občutno premajhna, ostala dva pa, da je zadovoljiva. Knjižničar, ki opravlja nabavo gradiva za zamejce, pa sicer ne prejme nikakršnih dodatnih sredstev oziroma dodatkov za opravljeno dodatno delo. Vse je treba opraviti v okviru sistematizacije svojih del, ki pa nakupa za zamejce ne predvideva. Torej razen za nakup novega gradiva je za čezmejno knjižnico premalo sredstev s strani Ministrstva za kulturo RS. Nobena od knjižnic v ta namen ne prejema nobenih dodatnih sredstev, prav tako pa tudi ni dovolj kadra, ki bi se s tem ukvarjal.

Delovanje SŠK pa v večini finančno podpira Slovenska prosvetna zveza (SPZ), ki je precej naklonjena sodelovanju in strokovnemu razvoju knjižnice. V SŠK izpostavljajo tudi težavo s kadrovsko zasedbo. Potrebovali bi vsaj osem do deset zaposlenih, če bi želeli delovati tako kot ostale knjižnice. Trenutna kadrovska zasedba je daleč od idealne – imajo namreč tri zaposlene za polni delovni čas,

enega za polovični in enega za deset ur na teden. Zavedajo se, da zaradi težav s financiranjem še dolgo ne bo potrebnega števila zaposlenih, bodo pa veseli, če bodo lahko postopoma zaposlili še kakšno osebo več.

4.1.4 Nadaljnje sodelovanje obmejnih knjižnic KOKR in SŠK

Intervjuvanci dosedanje sodelovanje knjižnic KOKR in SŠK ocenjujejo kot dobro in odlično. Predvsem izpostavijo, da je sodelovanje dobro, a da je še vedno prostor za izboljšanje. Kot eno izmed ovir za boljše sodelovanje pa sicer izpostavijo mejo, čeprav je teoretično naj ne bi bilo več, a se je ta izkazala za zelo problematično tudi v času epidemije covid-19, v letih 2020 in 2021, ko je bilo prehajanje meja zelo oteženo oziroma večkrat tudi povsem onemogočeno.

Z raziskavo smo želeli izvedeti, kakšni pogoji bi morali biti izpolnjeni, da bo sodelovanje med KOKR in SŠK ostalo vsaj na tej ravni, kot je, oziroma kakšni ukrepi bi morali biti izvedeni, da se bo sodelovanje (o)krepilo tudi v prihodnosti.

Intervjuvanci so podali naslednje predloge v povezavi z zagotavljanjem višjih finančnih sredstev in medsebojnega sodelovanja. Vprašani menijo, da bi potrebovali dodatna sredstva za nakup gradiva, za financiranje morebitnih drugih skupnih projektov, za skupne prireditve, dogodke, razstave ter za dodatno sistematizacijo delovnih mest zaradi povečanega obsega sodelovanja z zamejsko knjižnico ... Predlagajo, da bi morda Ministrstvo za kulturo RS v okviru območnih nalog dodelilo nekaj sredstev, s katerimi bi financirali kader, ki bi tako lahko bil odgovoren za obmejno sodelovanje. Pri ohranjanju tega nivoja sodelovanja je pomembno tudi to, da bo Ministrstvo za kulturo RS še naprej, vsaj delno, financiralo nakup knjižničnega gradiva ter da bo še naprej izražen interes za sodelovanje s strani obeh vodstev knjižnic. Pri medsebojnem sodelovanju pa velja omeniti skupna srečanja, prireditve, projekte in domoznansko dejavnost. Intervjuvanci menijo, da bi se morali zaposleni večkrat sestati oziroma organizirati skupna srečanja, saj bi se s tem še povečala pretok informacij in strokovnega znanja ter izmenjava primerov dobrih praks. Skupne prireditve so, a menijo, da bi jih lahko bilo še več. V prihodnosti bi morali poiskati kakšen primeren, evropski projekt (na področju kulture, sodelovanja, razvoja, EU ali podobno), na katerega bi se lahko obe knjižnici prijavili in kandidirali za namenska sredstva. Velik potencial ima v SŠK domoznanski oddelek, ki bi se lahko bolj razvil, v KOKR pa imajo strokovnjake za to, prav tako pa je njihov domoznanski oddelek zelo razvit in napreden.

Intervjuvanci so izpostavili tudi, da prejemajo zelo dobre odzive s strani uporabnikov. Predvsem so ti zadovoljni z njihovimi skupnimi projekti (to kaže tudi

naraščajoče število sodelujočih pri projektih). Prav tako pa so uporabniki zadovoljni tudi z brezplačnim dostopom do PressReaderja in ostalih e-virov ter z možnostjo brezplačne medknjižnične izposoje, ki jo uporabniki obeh knjižnic izkoriščajo vse pogosteje. Želeli bi si tudi več povezovanja in sodelovanja vseh (slovenskih) obmejnih knjižnic. Ker se v bralni kulturi dogajajo spremembe, ki jim je treba ves čas slediti, vedno več je digitalne ponudbe, obisk knjižnic pa upada, intervjuvanci menijo, da bi se morali v knjižnicah bolj posvetiti digitalizaciji oziroma prilagoditvam na nove situacije, da bi tudi mladim bolj približali knjižnice in knjige. Ob tem sicer intervjuvanci omenijo, da obe knjižnici omogočata brezplačen dostop do aplikacije Audibook (za člane knjižnic), ki omogoča poslušanje avdioknjig kjer koli in kadar koli.

5 Razprava

V raziskavi smo ugotavljali, kakšno je stanje na področju sodelovanja med obmejnimi knjižnicami, in sicer na primeru KOKR in SŠK.

Najprej o primerih dobrega sodelovanja med KOKR in SŠK: nakupu gradiva, medknjižnični izposoji in bralnih projektih. Intervjuvanci so večinoma odgovorili, da KOKR pomaga pri nabavi in nakupu knjižničnega gradiva, prav tako pa so zaposleni vedno na voljo za strokovna vprašanja in pomoč, saj imajo strokovno bolj usposobljene zaposlene ter več kadra. Tudi v Programu dela Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota (2020) navajajo, da PiŠK MS pokriva in načrtuje nakup gradiva za potrebe Slovencev v zamejstvu, le da na madžarski strani nimajo svoje slovenske knjižnice, pač pa zamejci obiskujejo PiŠK MS. Tudi v ostalih obmejnih knjižnicah (Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper in Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica) se prek letnih pozivov Ministrstva za kulturo RS prijavljajo na razpise in na ta način pridobivajo sofinanciranje za nakup knjižničnega gradiva za knjižnice na drugi strani meje. Kot še posebej pomembno intervjuvanci izpostavljajo brezplačno medknjižnično izposajo, saj bibliobusa, ki bi omogočal dostop do knjižničnega gradiva v slovenskem jeziku, na avstrijskem Koroškem nimajo. S pomočjo medknjižnične izposoje pa se poveča dostopnost do knjižničnega gradiva v slovenskem jeziku (Koroška osrednja knjižnica, 2020). Tudi ostale knjižnice, ki sodelujejo s knjižnico na drugi strani meje, poudarjajo pomen medknjižnične izposoje, ki jo izvajajo.

Knjižnice v Sloveniji torej knjižnicam v zamejstvu pomagajo predvsem z nakupom in nabavo knjižnega gradiva v slovenskem jeziku. Imajo več skupnih storitev, kot je na primer medknjižnična izposoja, brezplačno članstvo, dostop

do e-virov in podatkovnih baz ... Skupno pa sodelujejo pri več projektih, ki omogočajo predvsem spodbujanje bralne pismenosti v slovenskem jeziku; razvoj bralne kulture; dostop do knjižničnega gradiva in knjižnic; promocijo branja v slovenskem jeziku; povezovanje otrok iz zamejstva s knjižnico in knjižnim gradivom v slovenskem jeziku; spodbujanje branja in ustvarjanja; medgeneracijsko povezovanje; obmejno in zamejsko sodelovanje ter povezovanje ...

Knjižnici (KOKR in SŠK) sodelujeta tudi na domoznanskem področju, kar je na obmejnem območju še posebej velikega pomena. KOKR tako pomaga SŠK pri digitalizaciji pomembnega domoznanskega gradiva (kot so na primer časniki in časopisi, ki so ali pa še izhajajo na avstrijskem Koroškem). Uspešno na domoznanskem področju sodelujejo tudi vse ostale obmejne knjižnice v Sloveniji.

KOKR in SŠK imata tudi dva skupna projekta, in sicer sta to bralna značka za odrasle Korošci pa bukve beremo, ter mladinski bralni projekt Bodi kul, beriful. Ta projekta sta še posebej pomembna z vidika ohranjanja slovenskega jezika na avstrijski strani meje, kulturnega povezovanja, spodbujanja branja v slovenskem jeziku, širjenja slovenske besede ter povezovanja na regijski in mednarodni ravni (Koroška osrednja knjižnica, 2021). Tudi sodelujoči v raziskavi so poudarili pomen teh dveh projektov. Povedo, da sta to zelo uspešna projekta, saj so jih na obeh straneh meje zelo dobro sprejeli. To kažejo tudi statistični podatki v SŠK, saj pri obeh projektih vsako leto število sodelujočih raste. Tudi ostale obmejne knjižnice v Sloveniji navajajo različne uspešne skupne projekte. Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper in NŠK tako na primer sodelujeta pri projektu Primorci beremo, ki je podoben projekt kot Korošci pa bukve beremo in kjer število sodelujočih vsako leto raste (Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, b. d.). Največ skupnih projektov za otroke, prav tako pa tudi za mlade, imata Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica in NŠK ter Slovenska knjižnica Damirja Feigla Gorica. Skupne projekte za odrasle imajo prav vse knjižnice, ki čezmejno sodelujejo.

V nadaljevanju pa o tem, kje bi se sodelovanje lahko izboljšalo in kakšne so ovire pri sodelovanju ter kakšne spremembe bi bile na tem področju dobrodošle. Sodelujoči poudarjajo, da je velika ovira predvsem meja, ki določene stvari otežuje, kar se je izkazalo še posebej v času epidemije, ko je bilo prehajanje meja še posebej oteženo, večkrat pa celo nemogoče. Poudarjajo, da so velik problem finančna sredstva, ki jih, razen za nakup knjižničnega gradiva za obmejno knjižnico, ni. Na avstrijski strani pa izpostavijo predvsem problem kadrovske stiske in pomanjkanje strokovno usposobljenega kadra. Kot navaja Gujtman (2017), Ministrstvo za kulturo RS finančno podpira razvoj knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih, saj s tem omogoča nakup knjižničnega

gradiva v slovenskem jeziku. S finančno podporo je namreč mogoče razvijati bralno kulturo, povečati stopnjo bralne pismenosti v maternem jeziku ter spodbujati uporabo knjižnic. Ministrstvo za kulturo RS tako financira predvsem nakup knjižničnega gradiva – KOKR in SŠK se tako vsako leto prijavljata na razpis za finančna sredstva za nakup knjižničnega gradiva. Na avstrijski strani si prav tako želijo še več skupnih projektov. Strinjajo se, da bi lahko organizirali več skupnih prireditev, srečanj, razstav, predavanj ali literarnih večerov, ki sicer od časa do časa so, ampak bi jih lahko bilo še več. Nekateri pa si želijo več strokovnih srečanj, kjer bi se zaposleni obeh knjižnic družili, pogovorili in si izmenjali strokovna znanja, izkušnje, ideje ter dobre prakse. V Sloveniji so se sicer obmejne knjižnice leta 2019 dobile v Murski Soboti na skupnem srečanju in posvetovanju, ki so ga poimenovali Strokovno posvetovanje v okviru programa dejavnosti splošnih knjižnic na obmejnih območjih. Takrat je tudi nastal skupni zbornik povzetkov prispevkov, ki so jih predstavili na strokovnem posvetovanju obmejnih knjižnic z naslovom »Naše skupne vezi v večkulturnem okolju«.

6 Zaključek

Sodelovanje med obmejnimi, sosedskimi knjižnicami je pomembno z vidika širjenja bralne pismenosti, spodbujanja branja in bralne kulture, razvijanja medkulturnega dialoga ter zagotavljanja dostopa do knjižničnega gradiva. Zato obmejne knjižnice med seboj sodelujejo po vsem svetu. Na žalost je o sodelovanju v tujini napisanega oziroma raziskanega precej malo, zato v našem prispevku še posebej vidimo dodano vrednost. V Sloveniji namreč s svojo sosedsko knjižnico čez mejo sodeluje kar pet knjižnic (Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper – sodeluje z Narodno in študijsko knjižnico Trst; Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto – sodeluje z Gradsko knjižnico »Ivan Goran Kovačić« Karlovac; Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica – sodeluje z Narodno in študijsko knjižnico Trst in Slovensko knjižnico Damirja Feigla Gorica; Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota s potujočo knjižnico v zamejstvu; Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem – sodeluje s Slovensko študijsko knjižnico v Celovcu).

V raziskavo smo vključili zaposlene iz KOKR in SŠK. Ena izmed pomembnih ugotovitev raziskave je tako, da lahko zelo redko manjše ustanove delujejo povsem neodvisno, bodisi iz finančnih bodisi kadrovskih razlogov. Sodelovanje med knjižnicami je zato vsekakor smiselno in zelo pomembno, saj pomaga tudi pri izmenjavi strokovnih znanj, izkušenj in informacij ter nenazadnje omogoča lažje financiranje in izvajanje skupnih projektov, ki bi lahko bili za posamezno

ustanovo zelo verjetno prevelik zalogaj ali pa bi bila izvedba le-teh iz drugih razlogov neizvedljiva.

V veliki meri je sodelovanje med obmejnimi knjižnicami odvisno od financiranja, ki pa, kot ugotavljamo, ni tako dobro, kot bi si želeli (pokriva namreč samo nakup knjižničnega gradiva, zato za ostale dejavnosti, projekte ali morebitne dodatne zaposlene denarja ni). Tako ugotavljamo, da bo treba še veliko storiti glede sofinanciranja knjižničnih dejavnosti na obmejnih območjih, saj so mnenja intervjuvancev v raziskavi pokazala, da Ministrstvo za kulturo RS, prav tako pa tudi na splošno državni organi v RS in Avstriji, ne naredijo oziroma ne prispevajo dovolj, da bi se lahko sodelovanje še razvijalo, krepilo ter da bi se lahko naredilo več (na primer organiziralo razne dejavnosti, izvajalo še več skupnih projektov, zaposlilo dodatnega knjižničarja ...).

Menimo, da so lahko rezultati raziskave ter ta prispevek v veliko pomoč vsem obmejnimi knjižnicam, tako v Sloveniji kot tudi drugod po svetu, saj raziskav na to tematiko ni veliko (oziroma jih skoraj ni). Predvsem lahko knjižnice, ki sodelujejo s sosedsko knjižnico, pridobijo vpogled v to, kakšno naj bi bilo uspešno sodelovanje s partnersko knjižnico, kakšne so pomanjkljivosti na tem področju in kaj se še da postoriti. Knjižnici, ki smo ju vključili v raziskavo, sta lahko zgled, s katerim se lahko primerjajo in na ta način ugotavljajo, kakšno je stanje pri njih. Raziskava lahko pripomore tudi k morebitnemu izboljšanju sodelovanja med knjižnicama, ki sta bili predmet raziskave. Rezultati raziskave namreč kažejo predvsem na to, da bi lahko knjižnici sodelovali pri več skupnih projektih, skupaj organizirali kakšne dogodke, prireditve, razstave ter strokovna predavanja, tako za uporabnike kot tudi zaposlene. Pri nadaljnjem raziskovanju področja sodelovanja čezmejnih knjižnic predlagamo, da se izvedejo raziskave, ki bi še poglobile pogled v samo tematiko (na primer vključevanje uporabnikov v raziskavo ...). Možnosti za raziskovanje je namreč ogromno, področje pa je trenutno še precej neraziskano.

Navedeni viri

Domej, M. (2007). Avstrijske splošne knjižnice in Slovenska študijska knjižnica v Celovcu. *Organizacija Znanja*, 12(3), 103–108. <https://doi.org/doi:10.3359/oz0703103>

Gujtman, M. (2017). *Knjižnična dejavnost za potrebe Slovencev v zamejstvu in podpora Ministrstva za kulturo Republike Slovenije njenemu razvoju*. http://394.ablak.arnes.si/fileadmin/user_upload/MGujtman_Slovenci_v_zamejstvu_2017.pdf

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika. (2016). *Vsebinsko in finančno poročilo o izvedbi programa dejavnosti splošne knjižnice za podporo razvoju knjižnične dejavnosti*

na obmejnih območjih v letu 2016. https://www.knjiznica-ravne.si/wp-content/uploads/pdf/dejavnosti_na_obmejnih_obmocjih/Vsebinsko-in-finanno-poroilo-o-izvedbi-programa-dejavnosti-splone-knjiznice-za-podporo-razvoju-knjiznicne-dejavnosti-na-obmejnih-obmocjih-v-letu-2016.pdf

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika. (2017). *Vsebinsko in finančno poročilo o izvedbi programa dejavnosti splošne knjižnice za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih v letu 2017*. https://www.knjiznica-ravne.si/wp-content/uploads/pdf/dejavnosti_na_obmejnih_obmocjih/2017/Vsebinsko-in-finanno-poroilo-o-izvedbi-programa-dejavnosti-splone-knjiznice-za-podporo-razvoju-knjiznicne-dejavnosti-na-obmejnih-obmocjih-v-letu-2017.pdf

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika. (2020). *Vsebinsko in finančno poročilo o izvedbi programa dejavnosti splošne knjižnice za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih v letu 2020*. https://www.knjiznica-ravne.si/wp-content/uploads/2021/05/Vsebinsko_in_finanno_poroilo_o_izvedbi_programa_dejavnosti_splone_knjiznice_za_podporo_razvoju_knjiznicne_dejavnosti_na_obmejnih_obmocjih_v_letu_2020-1.pdf

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika. (2021). *Program dejavnosti splošne knjižnice na obmejnih območjih za leto 2021*. https://www.knjiznica-ravne.si/wp-content/uploads/2021/05/Program_dejavnosti_splone_knjiznice_za_podporo_razvoju_knjiznicne_dejavnosti_na_obmejnih_obmocjih_za_leto_2021-1.pdf

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika. (2021). *Vsebinsko in finančno poročilo o izvedbi programa dejavnosti splošne knjižnice za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih v letu 2021*. <https://www.knjiznica-ravne.si/wp-content/uploads/2022/02/Vsebinsko-in-finanno-poroilo-2021.pdf>

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika. (2022). *Program dejavnosti splošne knjižnice na obmejnih območjih za leto 2022*. <https://www.knjiznica-ravne.si/wp-content/uploads/2022/04/2022-program-dejavnosti-na-obmejnih-obmocjih-drugo-branje.pdf>

Kunc, B. (2021). *Projekt Potujoča knjižnica v Slovenski študijski knjižnici Celovec in njegov pomen za spodbujanje bralne pismenosti med zamejci* [Pisna naloga za bibliotekarski izpit, Narodna in univerzitetna knjižnica]. dLib. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-CF9S8KQX>

Kunc, B. (2022). *Analiza sodelovanja obmejnih knjižnic na primeru Koroške osrednje knjižnice Ravne na Koroškem in Slovenske študijske knjižnice Celovec* [Magistrsko delo]. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Kunc, B. in Švab, K. (2023). Čezmejno sodelovanje obmejnih splošnih knjižnic za slovenske manjšine. *Knjižnica*, 67(1/2) [v postopku objave]

O nas. (2023). Slovenska študijska knjižnica. <http://celovec.sik.si/sl/o-nas/>

Slovenska študijska knjižnica Celovec. (b. d.). <http://celovec.sik.si/sl/home/>

Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1). (2001). *Uradni list RS*, št. 87/01, 96/02 – ZUIK in 92/15. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO2442>

Zakon o obveznem izvodu publikacij (ZOIPub). (2006). *Uradni list RS*, št. 69/06 in 86/09. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3606>

Zakon o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja (ZORSSZNM). (2006). *Uradni list RS*, št. 43/06 in 76/10. <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4387>

Združnje splošnih knjižnic. (2020). *Sodelovanje splošnih knjižnic z zamejskimi Slovenci in Slovenci po svetu*. https://www.knjiznice.si/wp-content/uploads/2020/07/Sodelovanje_knji%C5%BEnic_z_zamejci_in_Slovenci_po_svetu_20200703.pdf

Blažka Kunc, mag. bibl., inf. in zal. štud.

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana
e-pošta: blazkakunc@yahoo.com

Doc. dr. Katarina Švab

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana
e-pošta: katarina.svab@ff.uni-lj.si